

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ

Примено: 22.09.2011		
Орг. единица	Број	Прилог
07	3595/1	
		Вредност

0705
Тробино
22.09.2011
AB

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) и член 31 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11 и 51/11), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по солфџез за шестгодишното основно музичко и балетско образование.

АРХИВСКИ ПРИМЕРОК

**НАСТАВНА
ПРОГРАМА**

ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

**ШЕСТГОДИШНО ОСНОВНО
МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ**

СОЛФЕЖ

Скопје, 2011

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО**

1. ВОВЕД

Наставниот предмет *солфеж* е застапен во сите години на 6-годишното основно музичко образование. Со оглед на ваквата позиција на предметот целта на наставата во 6-годишното основно музичко образование е да се овозможи комплексен музички развој на учениците: развој на музичките способности преку активно вклучување во музичирањето (пеене, свирење), стекнување на неопходни знаења од областа на музичката писменост, запознавање со различни сегменти на музичката култура преку слушање музика и посета на музичките приредби, пројавување на креативни способности. Со тоа, наставата по солфеж треба да придонесе за поттикнување желба кај учениците активно да се занимаваат со музиката и да биде во тесна поврзаност со свирење инструмент. Во вториот образовен период на 6-годишното образование се воведуваат нови наставни теми – Диктат и Слушна анализа преку кои се се воспоставува тесна корелација со теоријата на музиката, се развива внатрешен слух и аналитичкиот пристап кон музиката. Во темата Мелодика акцентот е ставен како на проширување на знаењата и умеењата, така и на темелното утврдување на претходно обработените содржини и поими. Во темата Ритмика се воведуваат тактови со триделна поделба на мерна единица и нерамноделен 5/8 (2+3) такт. Како и во претходните одделенија, наставните теми на предметот – Мелодиката и Ритмиката – се тесно поврзани меѓу себе и даваат широки можности за меѓусебно интегрирање. Наставата по солфеж треба да вклучува и активности базирани врз слушање музички дела, со цел да се развива музичката перцепција, да се доживуваат музичките изразни средства, карактер, ритам. Наставата се изведува во групи по 9 – 15 ученици.

- Фонд на часови: 2 часа неделно, 72 часа годишно.

- Статус на предметот: **задолжителен**

2. ЦЕЛИ НА ПРЕДМЕТОТ ЗА РАЗВОЈНИОТ ПЕРИОД

Ученикот/ученичката:

- да стекне љубов кон класичната музика;
- да стекне сознанија за музичката култура на своето опкружување;
- да ги развие музичките способности;
- да развие музички слух;
- да развие чувство за ритам;
- да развие музичка меморија;
- да пројави креативно изразување;
- да стекне умеење за читање нотен текст, музички термини и ознаки;
- да стекне навика за правилна вокална интерпретација;
- да развие умеење за пеење а виста;
- да стекне умеење за пеење во група на повеќегласни примери;
- да стекне внатрешен слух;
- да развие осет за тонални функции;
- да стекне умеење за слушање и доживување на хармонија, полифонија;
- да разликува тембр, темпо, динамика;
- да стекне навика за тимска работа;
- да соработува со врстници и другите;
- да умее да се однесува во музичките и други активности во потесната и пошироката средина;
- да покажува почит и разбирање за други;
- да стекне сознанија за користење ИКТ во музичките активности.

3. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО IV ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да развива музички слух во координација со теоријата на музиката;
- да применува навика за култивирано пеење (умерено пеење, без гримаси, дигање на рамења и викање);
- да го проширува опсегот на гласот;
- да развива музичка меморија;
- да ги разбира неопходните музичко-теориски поими;
- да ги препознава, именува и запишува ноти од скалите до четири предзнаци;
- да го препознава звучењето на дурската и молската скала;
- да го препознава звучењето на трите видови на трите видови на молската скала
- да го објаснува начинот на градење на дурската и молската скала (трите видови);
- да ги објаснува предзнаците во дурската и молската скала
- да може самостојно да испее мелодиско-ритмичка вежба по ноти во наведените скали;
- да пројавува умеенје за солфежирање a vista;
- да развива умеенја за солфежирање на полесни двогласни примери;
- да пројавува осет за ритам;
- да пројавува умеенје да следи ритам (со плескање, тактирање);
- да стекнува умеенја за тактирање со промена на мерна единица;
- да го воочува и да тактира нерамноделниот 5/8 (2+3) такт;
- да стекнува умеенја за запишување диктат;
- да стекнува навика за слушна анализа;
- да изведува ритмички вежи и задачи со детски музички инструменти;
- да пројавува способност за изведување на спонтани импровизации на кратки музички мотиви;
- да се поттикнува за сопствено музичко изразување;
- да изведува движења во музичко-ритмичките активности усогласени со музиката;
- да се ориентира во просторот;
- да пројавува интерес за слушање музика, посета на концерти и други приредби;
- да пројавува навика за активно, внимателно слушање на музиката;
- да пројавува осет за музичката изразност.

4. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

Тема: МЕЛОДИКА			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Да развива музички слух; - Да ги сфаќа предзнаците во скалите со 3 и 4 предзнаци; - Да ги разликува визуелно и на слух трите видови на молската скала; - Да утврдува функции на стапалата; - Да развива пејачки глас; - Да применува елементи на правилна вокална интерпретација при пеење песни и вежби; - Да го проширува опсегот на гласот; - Да ги развива умеењата за пеење по ноти; - Да стекнува внатрешен музички слух; - Да се ги развива умееата за солфежирање на поедноставни двогласни вежби; - Да развива умеења за 	<p>Содржини</p> <ul style="list-style-type: none"> - Скала E-dur - Скала cis-moll (со функции и каденци) – повторување и утврдување - Скала As- dur - Скала f-moll, сите видови (со функции и каденци) - Мелодиски вежби во виолински и бас клуч - Канони - Лесни 2-гласни вежби (странично и паралелно движење) 	<p>Поими</p> <ul style="list-style-type: none"> - Паралелни скали - Имињата на тоновите и на скалите - Бас клуч (голема и мала октава) - Прва октава/втора октава/мала октава/голема октава - Интервали до октава (скалични интервали по големина) - Сите големи, мали и чисти интервали (од 1 	<p>Активности и методи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Повторување на скалата E-dur, воочување на четирите повишувалки. - Повторување на скалата cis -moll (сите видови). - солфежирање на мелодиски вежби во E-dur и cis-moll - Откривање на скалата As-dur, воочување на трите снижувалки. - Откривање на скалата f-moll (сите видови) како паралелна. - Солфежирање на мелодиски вежби во As-dur и f-moll. - Вежби со латинските имиња на тоновите во скалите кои се изучуваат. - Воочување на интервалите по големина (до октава) и солфежирање на истите во рамките на дурска и молска скала. - Наставникот свири иста композиција, менувајќи го темпото (динамиката), а учениците го следат со тактирање, исто така менувајќи ја брзината

<p>интонирање интервали во скала;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да развива способност за солфежирање a vista; - да развива музичка меморија; - да ги развива умеењата за транспонирање (усно и писмено); - да ги развива умеењата да чита бас клучот; - да ги проширува знаењата на нотното писмо. 	<ul style="list-style-type: none"> - Пеење детски и народни песни по слух со текст и со имињата на тоновите - Интервали – во скала и од зададен тон - Примери од музиката литература - Елементи на транспонирање 	<p>до 8) како и зг.4 и нам.5 во дур и природен мол</p>	<p>(јачината).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Солфежирање на едноставни двогласни и тригласни канони (појаснување на нотниот текст, читање парлато, солфежирање со и без придружба на инструмент; да се внимава на тактирањето). - Солфежирање на полесни двогласни примери (странично и паралелно движење): еден глас се пее, друг се свири на пијано (горниот глас со десна рака, долниот со лева). - Солфежирање и свирење по ноти на ДМИ на едноставни вежби, примери од литература и канони, полесни двогласни вежби во сите изучени скали. - Наставникот свири или пее кратки примери, а учениците ги солфежираат со ноти (заедно и поединечно). - Запишување на пократки и полесни вежби по сеќавање (подготовка за Диктат). - Транспонирање на лесните примери усно (пеење, свирење) и писмено. - Игри и квизови за утврдување на совладаните поими.
--	--	--	---

Тема: РИТМИКА

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да развива чувство за ритам; - да развива умеења за ритмичко читање (парлато) на нотниот текст; - да развива способност за прецизно изведување на ритамот; - да ги применува четвртина, половина, осмина и етвртина со точка мерна единица - да ги препознава и применува 2/2 такт; - да ги препознава и применува 3/8, 6/8, 9/8 тактови; - да стекнува навика за промена на мерна единица; - да го доживува и осознава нерамноделниот 5/8 (2+3) такт; - да доживува промена на метар на слух во музичките примери; - да препознава и применува 	<ul style="list-style-type: none"> - Мерна единица четвртина и половина нота - Тактови: 2/2 - 4/4 на два (со нотни вредности до осмина) - Тактови: 3/8, 6/8, 9/8, мерни единици осмина нота и четвртина со точка со нотни вредности до осмина + сичилијана и тирена - Нерамноделен 5/8 (2+3) такт (врз пример на „Пајдушко“) со тактирање на 2 - Промена на тактови (во рамки на иста мерна единица) 	<ul style="list-style-type: none"> - четвртина и половина нота како мерна единица - сичилијана - тирена 	<ul style="list-style-type: none"> - Ритмички вежби со сите комбинации во 2/2, 3/8, 6/8, 9/8 такт (при тактирањето секојпат да се нагласува силното време). - Воочување на различни траења на слоговите преку ритмичко изговарање на бројалките, брзозборките и текстовите од песничките придружено со плескање со раце, тропкање со нозе, музичко-ритмички движења, свирење на орфови инструменти (ритмички). - Воочување и споредување на тројна поделба на четвртина (триола) и тројна поделба во 3/8, 6/8 и 9/8 такт. - Воочување на нерамноделен такт 5/8 (врз пример на „Пајдушко“) по слух со различни ритмички вежби и играње. - Воочување и осознавање на нерамноделен такт 5/8 во нотниот текст. - Воочување на сичилијана и тирена по слух и во нотен текст. - Совладување на нотните вредности и паузи преку слики и апликации.

<p>промена на тактот во сопствената изведба (солфежирање и свирење на ДМИ);</p> <p>- да придружува мелодија со свирење на орфови инструменти (ритмички).</p>	<p>- Ритмичко читање (парлато) на нотен текст во виолински и бас клуч</p> <p>- Ритмичко читање на примери од инструменталната литература</p>	<p>- Воочување и примена на промената на тактот во вежби за солфежирање и свирење на ДМИ.</p> <p>- Читање парлато на едноставни примери со тактирање.</p> <p>- Свирење на едноставни примери (запишани на една и две линии) на орфови инструменти (ритмички). Пред да се отсвири, примерот може да се изговори парлато на неутрален слог „та“ со тактирање. Оваа активност може да се изведува во 2 групи: 1-та група свири, 2-та изговара парлато со тактирање и обратно.</p> <p>- Свирење на ДМИ и изговарање парлато во групи (секоја група – свој ритам).</p> <p>- Игри и квивози за утврдување на совладаните поими.</p>
--	--	---

Тема: ДИКТАТ

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката: - да пројавува умеенја за меморирање и репродуцирање на кратки ритмички и мелодиски фрази; - да пројавува умеенја за запишување на ритмички и мелодиски диктат; - да ги доживува и разбира елементите на музичката структура (мотив, фраза) на слух; - да ги применува стекнатите знаења за запишување на ритмички и мелодиски диктат; - да ја развива музичката меморија; - да го развива внатрешниот слух.	Сите содржини од МЕЛОДИКА и РИТМИКА	Диктат Сите поими од содржините МЕЛОДИКА и РИТМИКА	Да се практикуваат следниве постапки: А. 1. целосно свирење 2. свирење по двотаќти (фрази) и запишување 3. целосно свирење за проверка. Б. Целосно свирење без делење на фрази, за учениците да стекнат навика за ориентација во целосна форма и меморирање на покрупни целини.

Тема: СЛУШНА АНАЛИЗА

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да пројавува умеења за разликување и именување на интервалите (хармонски и мелодиски) во скала и од зададен тон. 	<p>-г.3, м.3, ч.4, ч.5, м.7, ч.1, ч.8 мали и чисти интервали (од 1 до 8) во сите скали</p> <ul style="list-style-type: none"> - истите, како и Г.2, м.2 од зададен тон - зг.4 и нам.5 во дур и природен мол 	<p>Г. 2, м.2, г.3, м.3, ч.4, ч5, м.7, ч.1, ч.8, зг.4 нам.5</p> <ul style="list-style-type: none"> - скалични интервали - интервали од зададен тон 	<p>1. Како скалични на главните стапала во дур и мол (со претходно наштимување во скалата): На I – терца, квинта, на IV – терца, квинта, на V – терца, квинта, кварта, септима, скалични во дур: зг.4 на IV и нам.5 на VII</p> <p>учениците да го кажат интервалот по вид и големина и стапалото на долниот тон.</p> <p>2. Истите интервали (г.3, м.3, ч.4, ч.5, м.7) + г.2, м.2, ч.8 од зададен тон без претходно наштимување, учениците да го кажат интервалот по вид и големина.</p>

5. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

- Со оглед на возраста на учениците, часот по солфеж со елементарна теорија на музиката треба да вклучува различни видови на музичката дејност.
- Содржините *Мелодика* и *Ритмика* се тесно заемно поврзани, затоа процесот на совладување на одредени проблеми посочени во една од темите треба да се одвива преку интеграција со друга тема (на пример, совладувањето на ритмичките проблеми во примерите за солфежирање и свирење на ДМИ).
- Се препорачува слушање музика во изведба на наставникот (музички примери од различни стилови и жанрови) и снимена за воочување на нејзиниот карактер и изразни средства, како и за доживување и совладување на наставните содржини (метроритамот, мелодиски модели).
- Се препорачуваат вежби со различни структури на текстови заради полесно совладување на ритмичките групи сичплијана и тирена и промена на мерната единица.
- Се препорачуваат музичко-ритмичките движења (плескања со раце, тропкања со нозе, движења во простор) за доживување на нерамноделните тактови, промена на мерна единица и други ритмичките карактеристики на музиката.
- Се препорачува користење на ДМИ за совладување на ритамот: промена на мерни единици, нерамноделните тактови, придружба на мелодијата и композициите што се слушаат.
- При тактирањето на вежбите со промена на мерна единица наставникот да внимава да се зачува истото темпо на изведбата на вежбата, а со тоа – јасен сооднос на мерните единици (1:2 во 4/4 такт и 1:3 во 3/8, 6/8 и 9/8 такт).
- Во оваа година се воведува наставната тема Диктат. Се препорачува изведување на писмен диктат на секој час, вежбите да бидат едноставни и совладливи за запишувањето преку целосно свирење на диктатот при што во вежбите за диктат да се воведуваат изучените содржини од мелодиката и ритмиката.
- Се воведува наставната тема *Слушна анализа* која подразбира слушање и препознавање на интервалите во и вон скалата (во скалата – функционално размислување со забележување на стапалата од кои е составен интервалот, пред сè – неговиот долен тон, вон скала – препознавање на звучноста на интервалот).
- Треба да се продолжат активностите сврзани со организацијата и следењето на едукативно-уметничките активности во текот на целата учебна година.

Препораки за користење на годишниот фонд на часови:

Мелодика 42 часа; Ритмика 30 часа.

➤ **Наставни средства:**

- учебник по избор на наставникот, одобрен од страна на министерот;
- аудио-визуелни средства (ТВ, ДВД - плеер, видеоплеер, компјутер);

- детски музички инструменти;
- дидактички средства и материјали;
- разни извори за учење од непосредната околина (предмети во природата и околината);
- визуелни средства (слики, фотографии, апликации и сл.);
- Интернет, образовни софтвери.

6. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за музичко изразување, ангажираноста на учениците, посветеноста во работата, како и тимската работа (формативно оценување). При следењето на постигањата на учениците наставникот треба особено да внимава на индивидуалниот пристап во оценувањето на постигањата на секое поединечно дете. Во текот на наставата редовно се следи развојот на секој ученик. На крајот од годината се препорачува одржување на јавен час отворен за родителите и други наставници на кој учениците би имале можност да ги претстават активностите застапени во текот на учебната година и своите постигањата.

Испит: 1. Диктат 8 такта

2. Мелодиска вежба а виста.

Оценувањето е со оценка од 1 – 5.

7. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови за реализација се темели на Нормативот за простор за основното музичко училиште и за наставни средства донесен од страна на министерот за образование и наука.

8. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно-образовната работа во четврто одделение може да ја изведува лице кое завршило:

А. Факултет за музичка уметност – Оддел за музичка теорија и педагогија.

Б. Факултет за музичка уметност – оддели за:

композиција;

диригирање;

музикологија;

етномузикологија.

(Приоритет според горенаведениот редослед.)

9. ОЧЕКУВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Ученикот/ученичката:

- да пројави музички слух во координација со теоријата на музиката;
- да примени навика за култивирано пеење (умерено пеење, без гримаси, дигање на рамења и викање);
- да го прошири опсегот на гласот;
- да пројави музичка меморија;
- да ги разбере неопходните музичко-теориски поими;
- да ги препознае, именува и запишува ноти од скалите до четири предзнаци;
- да го препознае звучењето на дурската и молската скала;
- да го препознае звучењето на трите видови на дурската и молската скала;
- да го објасни начинот на градењето на дурската и молската скала (трите видови);
- да ги објасни предзнаците во дурската и молската скала
- да пее самостојно мелодиско-ритмичка вежба по ноти во наведените скали;
- да пројави умеење за солфежирање a vista;
- да пројави умеења за солфежирање на полесни двогласни примери;
- да пројави осет за ритам;
- да пројави умеење да следи ритам (со плескање, тактирање);
- да пројави умеења за тактирање со промена на мерна единица;
- да го воочи и да тактира нерамноделниот 5/8 (2+3) такт;
- да пројави умеења за запишување диктат;
- да пројави навика за слушна анализа;
- да изведе ритмички вежби и задачи со детски музички инструменти;
- да пројави способност за изведување на спонтани импровизации на кратки музички мотиви;
- да се пројави сопствено музичко изразување;
- да изведе движења во музичко-ритмичките активности усогласено со музиката;
- да се ориентира во просторот;
- да пројави интерес за слушање музика, посета на концерти и други приредби;
- да пројави навика за активно, внимателно слушање на музиката;
- да пројави осет за музичката изразност.

- да пројави самодоверба во изведување на музичките активности;
- да покаже соработка со врсници;
- да покаже одговорност во тимско работење;
- да покаже разбирање за правилата на однесување во музичките активности на потесната и пошироката средина

Изготвил: работна група,

координатор м-р Анкица Витанова, советник во Бирото за развој на образованието - Скопје

MB

Одобрил: м-р Митко Чешларов, раководител на Сектор во Бирото за развој на образованието – Скопје

M. C.

10. ПОТПИС И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по солфеж за шестгодишното основно музичко и балетско образование, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
на ден

Бр. 11-чч 277

Скопје 08 2011 год.

С К О П Ј Е

Министер,

М-р Гџанче Крастев

